

Příloha č. 11

Komentář ke klíčovým aktivitám 2 a 3

Počet listů: 4

6.12.2011

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Komentář ke klíčovým aktivitám 2 a 3

Obecné východisko

Systém VaVaI je jedním ze základních faktorů dlouhodobě udržitelného ekonomického růstu a aby jako takový dobře fungoval, jsou jednak nezbytné investice do systému a jednak efektivní způsob řízení, a tedy financování. Efektivní řízení nutně potřebuje dostatek kvalitních informací o dosažených výsledcích a výstupech, což může zajistit pouze systém hodnocení, který bude odpovídat mezinárodně uznávaným standardům a který musí být transparentní s předem definovanými cíli a postupy. Takový systém by měl podněcovat a orientovat motivaci příjemců (instituce, týmy, jednotlivci) žádoucím směrem. Ačkoliv základní výzkum přímo neprodukuje zboží a služby uplatnitelné na trhu a negeneruje zisk, jeho výsledky implikují rozvoj aplikovaného výzkumu a inovací, které již přímý hospodářský přínos mají. Excellence ve vědě zvyšuje úroveň magisterských a doktorských studijních programů.

S tímto východiskem jsou konzistentní základní doporučení **Mezinárodního auditu VaVaI v ČR**, které lze shrnout do následujících bodů:

- a) Česká republika postrádá kulturu hodnocení.
- b) Využívat informované peer-review podle oborových metodik hodnocení se zapojením zahraničních expertů v daném oboru i v procesu hodnocení samotném.
- c) Vypracovat promyšlený systém ustavování a fungování hodnotících struktur s transparentním procesem s jasným rozdělením rolí.
- d) Zahrnovat do hodnocení nejen výstupy, ale také výsledky, jejich společenský dopad a plány VO do budoucnosti.
- e) Na výsledky hodnocení by nemělo být vázáno institucionální financování v několika prvních letech, kdy role hodnocení a jeho výsledků má být především kultivační.
- f) Vycházet při hodnocení ze strukturovaného sebehodnocení instituce, z relevantních bibliometrických dat a dalších ukazatelů, např. mise a účelu zřízení VO. Okruh hodnocených ukazatelů by měl být strukturovaný.
- g) Hodnocení by mělo být realizováno centrální hodnotící autoritou s periodou 5 let.
- h) Institucionální financování by mělo být částečně formou *formula funding* (FF), částečně formou *performance-based-contracts* (PBC). Do financování by se neměly promítat výsledky peer-review hodnocení.

I řada národních dokumentů definuje v obecné rovině podobná východiska:

1. Metodika hodnocení výsledků výzkumných organizací a výsledků ukončených programů v roce 2010 (schváleno na 246. zasedání Rady pro výzkum, vývoj a inovace dne 9. října 2010; dále PPM).
2. Zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, ve znění pozdějších předpisů.
3. Národní politika výzkumu, vývoje a inovací ČR na léta 2009 – 2015 (Opatření A 3-1).
4. Programové prohlášení vlády.
5. Dlouhodobé principy hodnocení a financování (DPHF).

Klíčová aktivita 2, Systém hodnocení

Metodika hodnocení bude obsahovat návrhy hodnocení na několika úrovních: hodnocení jednotlivých výsledků, hodnocení výsledků VO, hodnocení VO a hodnocení poskytovatelů. Jedním možným přístupem je, že pomocí Oborové metodiky hodnocení (OMH) budou hodnoceny jednotlivé výsledky, které se pro hodnocení výsledků VO sesumují a pro hodnocení VO a poskytovatelů budou sloužit jako jeden ze základních indikátorů. Druhým teoreticky možným přístupem je použít OMH v systému analogickém například systému RAE/REF, kde ale metodiky určují příslušné hodnotící panely. Aniž bychom předjímalí výsledek řešení, zdá se, že první způsob by mohl být pro naše podmínky vhodnější, neboť by odpovídal více principům uplatňovaným v současné době, na které je, přes veškeré výhrady, odborná veřejnost spíše připravená.

V každém případě základem ale bude OMH, které bude splňovat tyto základní principy:

- definovaná kritéria a parametry hodnocení relevantní pro každý specifický obor,
- vyloučení málo významných a nekvalitních výsledků,
- zohlednění skutečnosti, že v některých oborech společenskovedních a většině oborů humanitních jsou možnosti mezinárodních oborových standardů kvality omezené
- srovnání kvality a produktivity příjemců podpory v jednotlivých oborech navzájem a také vůči světovému standardu.

V oblasti řízení VaV poskytne OMH kvalitní informace o produktivitě příjemců podpory a poskytovatelů v jednotlivých oborech.

Postup řešení se bude skládat z následujících kroků a to ve spolupráci s dodavatelem zakázky:

1) Vyhodnocení dobré zahraniční praxe oborového hodnocení.

Bude analyzován přístup dobré praxe doporučených zemí (3-5) k oborovému hodnocení. Budou realizovány konzultace s koordinátory hodnocení v těchto zemích pro identifikaci silných/slabých a problematických míst těchto systémů. Budou navštíveny příslušné zahraniční instituce za účelem získání konkrétních údajů o způsobu sběru a vyhodnocení dat, administrativní náročnosti a zpracování výsledků.

2) Stanovení rámce konzistence projektu.

Budou stanovena pravidla a nastaveny procesy s explicitním cílem bránit prosazování partiálních zájmů vnitřních a vnější aktérů.

3) Struktura oborového dělení.

Návrh struktury oborového dělení bude vycházet jednak z dobré zahraniční praxe a jednak musí brát v úvahu zavedenou oborovou strukturu IS VaV v ČR. Počet oborů může být 20 - 50.

4) Ustavení expertních panelů oborových skupin.

Přípravu OMH budou mít v rámci jednotného rámce na starost oborové týmy KA složené z renomovaných a respektovaných domácích výzkumných pracovníků v daném oboru. Předpokládají se 3-8 členné komise, a to podle velikosti a rozmanitosti oboru. Výběr expertů bude založen na bibliometrických a dalších kritériích prokázané excelence ve výzkumu.

5) Stanovení jednotčícího rámce OMH a doporučení vazeb výsledků oborového hodnocení na hodnocení příjemců, poskytovatelů a institucionální financování.

Pro tento účel musí být definovány nejen druhy hodnocených výsledků, ale i oblasti hodnocení (kvalita, relevance, společenský a ekonomický dopad, ...) a váha těchto oblastí v celkovém hodnocení. Musí být popsány vhodné způsoby využití bibliometrické opory v hodnocení a ujasněny všechny její reálné či potenciální nedostatky. Je třeba identifikovat požadavky na struktury výsledků hodnocení z pohledu metodiky alokace finančních prostředků.

7) Zapojení zahraničních oponentů návrhu OMH.

Ke konzultacím a oponentuře budou přizváni zahraniční experti, abychom omezili vliv malé uzavřené domácí komunity, která může mít sklon formovat metodiku hodnocení podle vlastních výsledků.

8) Příprava návrhů OMH, jejich interní a mezinárodní odborné oponentní posouzení.

Návrh OMH připraví týmy KA 1 a v konečném návrhu zohlední i výsledky národního (v rámci ČR) připomínkového řízení. Tento návrh bude spolu s jednotčícím rámcem hodnocení předložen k oponentuře 2-5 nezávislým zahraničním oponentům v každém oboru. Zároveň může být ještě upraven podle výsledků KA2 a KA3.

9) Příprava návrhů hodnocení VO a poskytovatelů, jejich interní a mezinárodní odborné oponentní posouzení

Pro tento účel musí být definovány nejen druhy hodnocených výsledků, ale i oblasti hodnocení (kvalita, relevance, společenský a ekonomický dopad, ...) a váha těchto oblastí v celkovém hodnocení. Musí být popsány vhodné způsoby využití bibliometrické opory v hodnocení a ujasněny všechny její reálné či potenciální nedostatky. Bude analyzováno hodnocení pomocí informovaného peer-review.

10) Finální verze OMH a metod hodnocení

Finální verze dokumentů budou po schválení MŠMT předloženy jako kompaktní dokument RVVI pro použití při realizaci hodnocení výsledků poskytovatelů a příjemců. Každá OMH bude obsahovat: (a) popis závazných kritérií a jejich parametrů v určených oblastech hodnocení, (b) popis míry a způsobu využití bibliometrické opory a postupy hodnocení, (c) závaznou strukturu pro vykazování výsledků hodnocení, (d) příklady s návodem na správnou interpretace výsledků.

Konkrétní kroky pro tvorbu OMH:

Specifikace oborových skupin (hlavních panelů) a oborů (subpanelů)

Specifikace určení hodnocené jednotky (pracoviště, výzkumné organizace)

Specifikace procesních postupů a kritérií (vylučující konflikty zájmů a zajišťující odbornost) při ustavování personálního obsazení všech panelů

Specifikace činnosti všech panelů a jejich vertikální a horizontální koordinace (standardizace hodnotících přístupů a srovnatelnost výsledků hodnocení)

Stanovení postupů hodnocení pro zohlednění mezioborovosti

Specifikace struktury, obsahu a rozsahu sebeevaluační zprávy hodnocené jednotky

Specifikace obsahu a struktury bibliometrické zprávy hodnocené jednotky

Specifikace hodnocených výsledků, výstupů a hodnotících kritérií pro jednotlivé obory

Specifikace organizace osobní návštěvy hodnocené jednotky členy subpanelu
Specifikace postupu sumarizace výsledků hodnocení hodnocených jednotek na úrovni výzkumné organizace (a případně i poskytovatele) (t.j. syntetická zpráva)
Specifikace harmonogramu celonárodního hodnocení
Specifikace harmonogramu malého pilotního ověřování, jeho odlišnosti oproti velkému hodnocení, vymezení témat k ujasnění během pilotu
Doporučení ohledně výběru výzkumných organizací nebo hodnocených jednotek pro realizaci pilotního ověřování

Podrobnější specifikace malého pilotního ověřování:

Výběr hodnocených jednotek (včetně souhlasu s účastí)
Personální ustavení panelů
Zpracování bibliometrických přehledů
Zadání zpracování sebehodnotících zpráv
Proces hodnocení v panelech
Zaslání konceptu závěrečné hodnotící zprávy k vyjádření hodnocené jednotce
Dokončení závěrečných hodnotících zpráv
Sumarizace výsledků hodnocení do syntetické zprávy

Definice vzorku pro ověřování:

Definitivní seznam výzkumných organizací (VO) pro pilotní hodnocení bude stanoven na základě doporučení, které bude zohledňovat:
Počet VO případně počet hodnocených jednotek s ohledem na finanční a časovou náročnost, která vyplýne z OMH
Počet a druh typických oborů, ve kterých dojde k pilotnímu hodnocení (v každém oboru minimálně 2-6 VO z 2-3 typů VO tak, aby bylo zřejmé jak bude nastavena srovnatelnost výsledků)
Typ hodnocených VO (VŠ, AV, další)
Rozhodnutí, zda pro ověřování vybírat ex-ante velice kvalitativně odlišné VO

Klíčová aktivita 3, Systém financování

Podle doporučení Mezinárodního auditu by mělo financování formou *formula funding* (FF) představovat retrospektivní složku institucionálního financování a ukazatele FF by měly být voleny adekvátně podle mise a účelu základních skupin VO (VŠ, v.v.i. AVČR, resortní ústavy, soukromé VO). *Performance-based-contract* (PBC) má reprezentovat prospektivní složku institucionálního financování. Součástí PBC má být stanovení cílů VO, jejichž plnění má být průběžně monitorováno a neplnění sankcionováno.

V tomto smyslu má mít institucionální financování VO, na rozdíl od čistě retrospektivní současné Metodiky, také složku prospektivní složku a obě složky se mají navzájem účelně doplňovat.

Při vypracování návrhu nového systému dělení veřejných prostředků musí být vyřešena **řada základních otázek**:

- 1) Definice účelu institucionálního financování; má být spíše nástrojem na realizaci rozvojových činností, které nelze financovat z účelových prostředků nebo má sloužit k zajištění stability VO (úhrada části provozních výdajů a klíčového personálu) kterou nelze dostatečně zajistit příliš fluktuujícím účelovým (projektovým) financováním.
- 2) Reálnost financování VO na smluvní období delší než 1 rok, když státní rozpočet má jednoletý horizont a každý rok se kapitoly poskytovatelů vnitřně přizpůsobují podle aktuální situace.
- 3) Způsob strategického usměrňování alokace prostředků mezi vědní obory a druhy výzkumu.
- 4) Alokace institucionálních prostředků mezi poskytovatele. Přehodnotit současný způsob alokace prostředků mezi jednotlivými poskytovateli na základě proporční Metodiky: výhody či nevýhody alternativních mechanismů.
- 5) Alokace prostředků poskytovatelem mezi VO:
  - o Podíl financování podle FF a PBC.
  - o Vhodná úprava Metodiky pro realizaci FF komponenty včetně výběru ukazatelů (např. externě získané prostředky VO na smluvní výzkum).
  - o Zohlednění nákladnosti výzkumu v oborech (např. laboratorní výzkum).
- 6) Pro účely PBC:
  - o Stanovení kvalitativních a kvantitativních cílů VO. Kvantitativní ukazatele cílů by měly být doplněny tzv. pojistkami proti předstírání výsledků a zkreslování.
  - o Popsat specifickou PBC podle základních typů VO, jednotnost i různost pravidel pro všechny poskytovatele podpory (např. zohlednit paralelní institucionální financování vzdělávací činnosti VŠ).
  - o Využití, zakomponování nebo zrušení stávajících finančních titulů především v případě VŠ (rozvojové projekty, investiční akce financované MŠMT aj.).
  - o Způsob monitorování plnění vytčených cílů, zavedení sankčních opatření.
- 7) Způsob vyjednávání při uzavírání smlouvy mezi VO a poskytovatelem.
- 8) Alokace institucionálních prostředků v rámci VO.
- 9) Doporučení toho, jak využívat výsledky národního hodnocení pracovišť VO formou informovaného peer-review (viz. KA2) uvnitř VO (řízení VO).
- 10) Strategické sladění a koordinace institucionálního financování s dalšími formami financování: účelové financování prostřednictvím GA ČR a TA ČR, velké (a další sdílené) infrastruktury, nové infrastruktury financované z prostředků EU.
- 11) Vypracování návrhu harmonogramu pro přechodné období.
- 12) Testování možných alternativních návrhů financování na vzorku VO hodnocených OMH v rámci KA2. Optimalizace.

